

Pouseele B. & C°, Bedrijfsrevisoren

Ter Reigerie 7 bus 3, 8800 Roeselare

www.pouseele.be

Manipulaties
in de jaarrekening

Pouseele B. & C°, Bedrijfsrevisoren

Principes inzake waardering

- Het **bestuursorgaan** legt de regels vast die leiden tot het opstellen van de jaarrekening.
- Waarderingsregels moeten beantwoorden aan de principes van **voorzichtigheid**, oprechtheid en goede trouw.
- Principe van de **scheiding van de boekjaren**.
- **Bestendigheid** van de waarderingsregels. Het is evenwel mogelijk hiervan af te wijken: ...

Principes inzake waardering

De waarderingsregels moeten **aangepast** worden

- naar aanleiding van een belangrijke aanpassing van
 - . de onderneming**activiteiten**,
 - . de **structuur** van het patrimonium
 - . **economische** of **technologische omstandigheden**
- en wanneer de voorheen toegepaste waarderingsregels niet meer beantwoorden aan het **objectief van het getrouw beeld**.

Principes inzake waardering

- Iedere aanpassing van de waarderingsregels gaat gepaard met bijkomende **informatie** in de **toelichting** bij de jaarrekening (cijferimpact) teneinde tegemoet te komen aan het **objectief van het getrouw beeld**.

bv. bestellingen in uitvoering,
herwaarderingsmeerwaarden

Samenvatting **waarderingsregels**

1. De **aanschaffingswaarde** van de vaste activa wordt uitgedrukt ofwel door de aankoopprijs, ofwel de vervaardigingsprijs ofwel de inbrengwaarde.
2. De **afschrijvingen** zijn systematische waardedalingen, die per jaar worden toegepast; mocht blijken dat deze onvoldoende de reële waardevermindering weergeven, dient een uitzonderlijke afschrijving te worden toegepast.
3. Per inventarisdatum dient een blijvende **waardevermindering op een vast actief** toegepast.

Samenvatting **waarderingsregels**

4. **Waardevermeerderingen** met blijvend karakter mogen maar moeten niet worden toegepast.
5. **Waardeverminderingen op vorderingen** moeten doorgevoerd wanneer de inning geheel of gedeeltelijk twijfelachtig wordt.
6. Op **voorraden** (en goederen in bewerking) worden **waardeverminderingen** toegepast indien de marktprijs lager ligt of inherente risico's bestaan (veroudering, ontwaarding, technische risico's).

Samenvatting **waarderingsregels**

7. **Voorzieningen voor risico's en kosten** ontstaan, wanneer deze vaststaan en begrootbaar zijn.

Een creatieve boekhouder beschikt, binnen het raam van de boekhoudwetgeving en de algemeen aanvaarde boekhoudkundige beginselen, over een gans **arsenaal manipuleerbare posten**.

Grijze zone! Het is de **gezamenlijke impact** van de manipulaties die de grens van wat geoorloofd is overschrijdt.

Case-study

De invloed van keuze-mogelijkheden bij het opstellen van de jaarrekening op het resultaat van **falingspredicties**.

Effect van

1. wijziging in de **afschrijvingsmethode** van nieuwe investeringen (degressief in plaats van lineair);
2. wijziging in de **voorraadwaarderingsmethode** (van FIFO naar LIFO);
3. aanleg van een **voorziening voor risico's en kosten**.

Case-study

De invloed van keuze-mogelijkheden bij het opstellen van de jaarrekening op het resultaat van **falingspredicties**.

Conclusie:

Door het gebruik van andere accounting- en waarderingsmethododes, **verandert de discriminantscore** in het falingspredictiemodel.

Een onderneming kan daardoor dichterbij een classificatie als falende onderneming gebracht worden.

Inhoud van de jaarrekening

1. Balans

Activa

Passiva

2. Resultatenrekening

Opbrengsten

Kosten

3. Toelichting

Balans - activa

Vaste activa

Vlottende activa

Balans – Vaste activa

- I. Oprichtingskosten
- II. Immateriële vaste activa
- III. Materiële vaste activa
- IV. Financiële vaste activa

Balans – Vaste activa

- I. Oprichtingskosten
- II. Immateriële vaste activa
- III. Materiële vaste activa
- IV. Financiële vaste activa

Activa – I. Oprichtingskosten

- Betreft kosten van **oprichting**, verdere **ontwikkeling** of **herstructurering** (te verantwoorden).
- Activering is **facultatief**.
- Afschrijven over max. 5 jaar (dus min. 20% per jaar).
- De meeste ondernemingen boeken deze kosten ten laste van de resultatenrekening in het jaar van besteding (fiscaal toegelaten).
- De **uitkeerbare winst** wordt **beperkt** zolang deze post niet volledig is afgeschreven (art. 619 W.Venn.).

Herstructureringskosten

Beperkingen met betrekking tot de activering van herstructureringskosten:

1. het gaat om **welbepaalde** (nauwkeurig omschreven) kosten;
2. die verband houden met een **ingrijpende wijziging** in de structuur of de organisatie van de onderneming;
3. en ertoe strekken een **gunstige en duurzame invloed** te hebben op de rentabiliteit.

Activeren via daarvoor voorziene resultatenrekening (rekening 649 bedrijfskosten of 669 uitzonderlijke kosten).

Activa – I. Oprichtingskosten

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Geactiveerde kosten zijn **fictieve activa**.
- Kosten van ‘eerste inrichting’ voor het **opstarten** van een nieuwe activiteit of bedrijfstak (prospectie-, publiciteits- en opstartkosten): is de **toekomstige nuttigheid** van deze kosten verzekerd?
- Voldoen de **herstructureringskosten** aan de fundamentele voorwaarden?

Kosten van kapitaalverhoging

Kapitaalverhoging op 1 december 2003.

Kosten kapitaalverhoging = 6.000 EUR.

Activeren en afschrijven over 5 jaar: $6.000 / 5 \text{ jaar} = 1.200 \text{ EUR}$ per jaar.

➤ Invloed op de **balans**?

Actief stijgt met $6.000 - 1.200 = 4.800 \text{ EUR}$

➤ Invloed op de **resultatenrekening**?

Positief effect van $6.000 - 1.200 = 4.800 \text{ EUR}$

➤ Invloed op de **cashflow**?

Positief effect van $4.800 + 1.200 = 6.000 \text{ EUR}$

Kosten van verdere ontwikkeling

Marktstudie uitgevoerd in verband met het opstarten van een nieuwe activiteit. Kostprijs = 120.000 EUR.

Activeren en afschrijven over 5 jaar: $120.000 / 5 \text{ jaar} = 24.000 \text{ EUR}$ per jaar.

- Invloed op de **balans**?

Actief stijgt met $120.000 - 24.000 = 96.000 \text{ EUR}$

- Invloed op de **resultatenrekening**?

Positief effect van $120.000 - 24.000 = 96.000 \text{ EUR}$

- Invloed op de **cashflow**?

Positief effect van $96.000 + 24.000 = 120.000 \text{ EUR}$

Herstructureringskosten

Een administratieve bediende wordt **ontslagen**.

Ontslagvergoeding = 60.000 EUR. Omwille van het (loon)kosten besparend effect: activeren en afschrijven over de 5 jaar: $60.000/5 \text{ jaar} = 12.000 \text{ EUR}$.

➤ Invloed op de **balans**?

Actief stijgt met $60.000 - 12.000 = 48.000 \text{ EUR}$

➤ Invloed op de **resultatenrekening**?

Positief effect van $60.000 - 12.000 = 48.000 \text{ EUR}$

➤ Invloed op de **cashflow**?

Positief effect van $48.000 + 12.000 = 60.000 \text{ EUR}$

Herstructureringskosten

Een administratieve bediende wordt **ontslagen**.

Ontslagvergoeding = 60.000 EUR. Omwille van het (loon)kosten besparend effect: activeren en afschrijven over de 5 jaar: $60.000/5 \text{ jaar} = 12.000 \text{ EUR}$.

☞ De kosten voldoen **niet** aan één van de fundamentele **voorwaarden** om ze te mogen activeren: ze houden geen verband met een **ingrijpende wijziging in de structuur of de organisatie** van de vennootschap.

Balans – Vaste activa

- I. Oprichtingskosten
- II. Immateriële vaste activa
- III. Materiële vaste activa
- IV. Financiële vaste activa

Activa – II. Immateriële vaste activa

In die rubriek worden geboekt:

- a. de kosten van **onderzoek en ontwikkeling**;
- b. de **concessies, octrooien, licenties, knowhow, merken** en andere gelijkwaardige rechten;
- c. de **goodwill**;
- d. de vooruitbetalingen op immateriële vaste activa.

Activa – II. Immateriële vaste activa

- Grote **voorzichtigheid** is geboden bij het activeren van de eigen kosten van **onderzoek en ontwikkeling**: wat is de **toekomstige rendementswaarde**?
- Nooit **eigen goodwill** op de balans brengen.
- **Gekochte goodwill** over max. 5 jaar afschrijven.
- **Verboden** deze post te herwaarderen.

Kosten van **onderzoek en ontwikkeling**

- Kosten van O & O kunnen slechts op het actief worden geboekt voor zover hun kostprijs niet hoger is dan een voorzichtige raming van hun gebruikswaarde of hun **toekomstige rendement voor de onderneming**.
- Kosten van O & O worden **naar hun aard** geboekt in de resultatenrekening. **Activering** gebeurt via tegenboeking onder de bedrijfsopbrengsten “Geproduceerde vaste activa” (rekening 72).
- De **uitkeerbare winst** wordt **beperkt** zolang deze post niet volledig is afgeschreven (art. 619 W.Venn.).

Activering **zelf ontwikkelde software**

Om voor activering in aanmerking te komen, moeten volgende criteria **cumulatief** worden voldaan:

- het **nut** van het product of proces **voor de onderneming** moet aangetoond worden (het moet bijdragen tot het verwezenlijken van het ondernemingsdoel of tot een verbeterde concurrentiepositie).
- het product of proces moet **nauwkeurig gedefinieerd** en **geïndividualiseerd** zijn.
- de gemaakte kosten moeten aan het project **gerelateerd** zijn en afzonderlijk **bepaalbaar** zijn.

...

Activering **zelf ontwikkelde software**

Om voor activering in aanmerking te komen, moeten volgende criteria **cumulatief** worden voldaan:

...

- de **technische uitvoerbaarheid** van het product of proces moet aangetoond worden.
- de **financiële haalbaarheid** moet bewezen zijn (de ondernemingsleiding moet voldoende middelen beschikbaar stellen of deze moeten naar redelijke verwachting beschikbaar komen voor de voltooiing van het project).

Activa – II. Immateriële vaste activa

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Transacties met **gerelateerde partijen**.
- Activering van kosten van onderzoek en ontwikkeling is **facultatief**.
- Activering van **zelf ontwikkelde software**.
- Activering van **software maintenance** na de **ingebruikname** van de software.
- Geen of onvoldoende **afschrijvingen en waardeverminderingen** boeken, bv. fiscaal geïnspireerd.
- Activa verworven tegen een **variabele prijs**.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling

Twee programmeurs van de onderneming werkten het ganse jaar aan de ontwikkeling van software.

De software is einde boekjaar nog niet bruikbaar, de verwachting is dat vanaf volgend boekjaar de ingebruikname zal plaatsvinden.

De ontwikkelingskosten bedragen 240.000 EUR.

De raad van bestuur beslist tot activering en afschrijving over 5 jaar: $240.000 / 5 \text{ jaar} = 48.000 \text{ EUR per jaar}$.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling

- Invloed op de **balans**?
Actief stijgt met $240.000 - 48.000 = 192.000$ EUR
- Invloed op de **resultatenrekening**?
Positief effect van $240.000 - 48.000 = 192.000$ EUR
- Invloed op de **cashflow**?
Positief effect van $192.000 + 48.000 = 240.000$ EUR

Kosten van onderzoek en ontwikkeling

Software is einde boekjaar nog niet bruikbaar, verwachting is dat vanaf volgend boekjaar de ingebruikname zal plaatsvinden (nu technologisch nog niet bruikbaar).

☞ De activering van deze kosten voldoet **niet** aan de voorwaarde dat de geactiveerde bedragen niet hoger mogen zijn dan een voorzichtige raming van de gebruikswaarde of van het toekomstig rendement voor de onderneming van deze vaste activa. In dit geval kan de Raad van Bestuur een toekomstig rendement van de geproduceerde software **niet veronderstellen**.

Balans – Vaste activa

- I. Oprichtingskosten
- II. Immateriële vaste activa
- III. Materiële vaste activa**
- IV. Financiële vaste activa

Activa – III. Materiële vaste activa

- A. Terreinen en gebouwen
- B. Installaties, machines en uitrusting
- C. Meubilair en rollend materieel
- D. Leasing en soortgelijke rechten
- E. Overige materiële vaste activa
- F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen

Activa – III. Materiële vaste activa

- Herwaardering is toegestaan wanneer de waarde van deze activa, bepaald in functie van hun nut voor de onderneming, op vaste en duurzame wijze uitstijgt boven hun boekwaarde.
- Wanneer de betrokken activa noodzakelijk zijn voor de voortzetting van het bedrijf van de onderneming of van een onderdeel daarvan, mogen zij slechts worden geherwaardeerd in de mate waarin de aldus uitgedrukte meerwaarde wordt verantwoord door de rentabiliteit van de onderneming of van het betrokken bedrijfsonderdeel.

Activa – III. Materiële vaste activa

- De **geherwaardeerde waarde** die voor deze vaste activa in aanmerking wordt genomen, wordt **verantwoord in de toelichting** bij de jaarrekening waarin de herwaardering voor het eerst werd toegepast: het is noodzakelijk dat de wijze waarop de herwaarderingen plaatsvinden uitvoerig uiteengezet wordt in de toelichting bij de jaarrekening.

Activa – III. Materiële vaste activa

- Materiële vaste activa met **beperkte gebruiksduur worden afgeschreven** volgens de principes van voorzichtigheid over de vermoedelijke gebruiksduur en dit **stelselmatig en onafhankelijk van het resultaat** van het boekjaar.
- Indien tengevolge van technische ontwaarding of wijziging van economische of technologische omstandigheden, hun boekhoudkundige waarde hoger is dan de gebruikswaarde voor de onderneming, dienen er **aanvullende of uitzonderlijke afschrijvingen** geboekt te worden.

Activa – III. Materiële vaste activa

- Bij **sale and lease back** operaties dient ervan uitgegaan te worden dat tegenover de **meerwaarde** verbonden aan de overdracht, er een kost staat die in de loop van latere boekjaren zal voorkomen en dat derhalve deze meerwaarde **niet gerealiseerd** is.

De **meerwaarde** bij overdracht van het actief wordt **in overlopende rekening** passief geboekt en in resultaat opgenomen pro rata van de afschrijving van het geleasede goed.

Activa – III. Materiële vaste activa

Getrouw beeld?

Indien de vergelijking wordt gemaakt tussen twee ondernemingen met dezelfde activiteit en dezelfde exploitatiekosten, met uitzondering van hun productieapparaat, dan zal de onderneming met een volledig afgeschreven infrastructuur in haar jaarrekening een beter resultaat vertonen dan haar concurrent die in overigens gelijke omstandigheden met nieuwe installaties werkt.

Activa – III. Materiële vaste activa

Getrouw beeld?

Het latent houden van een reële meerwaarde kan in bepaalde omstandigheden in het nadeel spelen van de anonieme en ongeïnformeerde aandeelhouder, die niet bij het bestuur van de onderneming betrokken is.

Activa – III. Materiële vaste activa

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Transacties met **gerelateerde partijen**,
bv. aankopen tegen overdreven prijzen, verkopen tegen te goedkope prijzen, al dan niet met verantwoording voor de hoge of lage prijs.
- Afschrijving **bijkomende kosten**: 100 %, keuze % of samen met de investering (let op: hervorming Venn.B.).
- **Proratering** van de afschrijvingen in het jaar van aanschaffing.

Activa – III. Materiële vaste activa

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- **Sale and lease back** of **sale and rent back**- technieken waardoor positieve effecten kunnen gecreëerd worden in de resultaten en in de balansstructuur (solvabiliteit).
- Activering van kosten voor **inrichting van gehuurde gebouwen** is facultatief.
- **Herstellingswerken** zonder meerwaarde voor het actief worden als investering geboekt.

Activa – III. Materiële vaste activa

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- De overdreven waarde toegekend aan **zelf geproduceerde vaste activa**.
- Niet-correcte kwantitatieve informatie omtrent zelf geproduceerde activa, waarvan er worden **vervreemd zonder factuur**.
- Vooruitbetalingen en voorschotten op **bestelde vaste activa**.
- **Kosten en registratierechten** bij inbreng in natura versus aankoop.

Activeren van herstellingen

Wegens tekort aan werk werden de arbeiders in het afgelopen boekjaar regelmatig ingezet voor het grondig reinigen en in goede staat brengen van de ateliers.

De kostprijs van arbeid en materialen bedraagt 80.000 EUR. De raad van bestuur beslist deze kosten te activeren.

☞ Deze kosten zijn geen investeringen en kunnen niet geactiveerd worden.

Herwaardering en kapitaalverhoging

Op basis van een expertiseverslag besluit de raad van bestuur de machines te herwaarderen.

De herwaarderingsreserve zal aangewend worden tot kapitaalverhoging.

☞ De vraag dient gesteld of de herwaardering wel verantwoord is door de rentabiliteit van de activiteit van de onderneming.

☞ Het kapitaal van de vennootschap verhoogt, maar er worden geen liquide middelen gecreëerd.

Minderwaarde op materiële vaste activa

Een terrein, oorspronkelijk aangekocht als uitbreidingszone, wordt niet meer aangewend voor bedrijfsdoeleinden maar verpacht als landbouwgrond.

De initiële waardering van dit terrein tegen aanschaffingswaarde zal moeten worden aangepast aan de lagere waarde van het terrein voor de nieuwe bestemming.

☞ Deze aanpassing moet gebeuren door het acteren van een éénmalige waardevermindering.

Balans – Vaste activa

- I. Oprichtingskosten
- II. Immateriële vaste activa
- III. Materiële vaste activa
- IV. Financiële vaste activa

Activa – IV. Financiële vaste activa

Deze rubriek is onderverdeeld als volgt:

- deelnemingen in en vorderingen op verbonden ondernemingen en ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat;
- andere aandelen en vorderingen bedoeld als een duurzame ondersteuning van de bedrijfsuitoefening van de betrokken onderneming;
- borgtochten in contanten, bv. huurwaarborg.

Activa – IV. Financiële vaste activa

- Blijven geboekt aan **historische** waarde en dit ongeacht de onderliggende munt waarin uitgedrukt (niet-monetair post).
- **Herwaardering** is mogelijkheid voor deelnemingen en aandelen waarvan de waarde van deze activa, bepaald in functie van hun nut voor de onderneming, op **vaststaande** en **duurzame** wijze uitstijgt boven hun boekwaarde.

Activa – IV. Financiële vaste activa

- **Deelnemingen en aandelen** maken het voorwerp uit van **waardeverminderingen** in geval van **duurzame** minderwaarde verantwoord door de **toestand**, de **rentabiliteit** of de **vooruitzichten** van de “dochter”.
- De **financiële vorderingen** maken het voorwerp uit van een **waardevermindering** indien de **terugbetaling** op de vervaldag in ieder geval **onzeker** is **of verloren**.

Activa – IV. Financiële vaste activa

Er zal bv. sprake zijn van een **duurzame** minderwaarde op deelnemingen en aandelen wanneer:

- de **resultaten** van de betrokken onderneming **minder gunstig** zijn dan die op basis waarvan de deelneming werd gewaardeerd;
- de onderneming behoefte heeft aan **bijkomende financiering** om een vereffening of faillissement te vermijden;
- **derden aandelentransacties** hebben afgesloten aan een waarde die lager ligt dan de boekwaarde.

Activa – IV. Financiële vaste activa

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Transacties met **gerelateerde partijen**, bv. vervreemding van aandelen tegen een te lage waarde (“laatste mogelijkheid tegeldemaking”).
- Geen of onvoldoende **afwaardering** van aandelen.
- Geen **waardevermindering** boeken voor **betwiste vorderingen** of bij insolventie van de schuldenaar.
- **Niet-volgestorte aandelen**.

Activa – IV. Financiële vaste activa

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Volgehouden onmogelijkheid om aandelen juist te waarderen wegens andere **afsluitingsdatum** van het boekjaar.
- Aandelen van **dubieuze vennootschappen** in landen waar de kwaliteit van de jaarrekening bedenkelijk is.
- **Meerwaarden** bij verkoop van aandelen moeten geboekt op **uitzonderlijke opbrengsten** (rekening 763 Meerwaarden bij de realisatie van vaste activa)

Oninbare vordering omzetten in aandelen

A heeft een vordering van 500.000 EUR op B.

B verkeert in financiële moeilijkheden, waardoor die vordering oninbaar is. Er moet dus bij A een 100 % waardevermindering geboekt worden op deze vordering.

A brengt haar vordering bij wijze van kapitaalverhoging in bij B en ontvangt in ruil aandelen van B.

Deze aandelen worden bij A voor 500.000 EUR onder de financiële vaste activa geboekt.

☞ Positief effect op de **resultatenrekening en overschatting actief voor 500.000 EUR.**

Balans - activa

Vaste activa

Vlottende activa

Balans – **Vlottende activa**

- V. Vorderingen op meer dan één jaar
- VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering
- VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar
- VIII. Geldbeleggingen
- IX. Liquide middelen
- X. Overlopende rekeningen

Balans – **Vlottende activa**

- V. Vorderingen op meer dan één jaar
- VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering**
- VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar
- VIII. Geldbeleggingen
- IX. Liquide middelen
- X. Overlopende rekeningen

Pouseele B. & C°, Bedrijfsrevisoren

Ter Reigerie 7 bus 3, 8800 Roeselare

www.pouseele.be

Manipulaties
in de jaarrekening

Pouseele B. & C°, Bedrijfsrevisoren

Activa – VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering

Deze rubriek omvat:

A. De voorraden (“Make, then sell”)

- grond- en hulpstoffen
- goederen in bewerking
- gereed product
- handelsgoederen
- onroerende goederen bestemd voor verkoop

B. De bestellingen in uitvoering (“Sell, then make”)

Activa – VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering

Waarderingsmethoden:

- Grond- en hulpstoffen, handelsgoederen en onroerende goederen bestemd voor verkoop: **aanschaffingsprijs of marktprijs indien lager.**
- Goederen in bewerking: **vervaardigingsprijs.**
- Gereed product en eigen geproduceerde onroerende goederen: **vervaardigingsprijs of marktprijs indien lager.**

Activa – VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering

Waarderingsmethoden:

- Bestellingen in uitvoering: vervaardigingsprijs + eventueel winsttoeslag.

Grond- en hulpstoffen, handelsgoederen, onroerende goederen bestemd voor verkoop

Waardering tegen aanschaffingsprijs of marktprijs indien lager.

Aanschaffingsprijs wordt bepaald volgens één van de volgende vier methoden:

1. individualisering van de prijs van de bestanddelen;
2. gewogen gemiddelde prijs;
3. FIFO-methode;
4. LIFO-methode.

Goederen in bewerking, gereed product en bestellingen in uitvoering

Waardering tegen **vervaardigingsprijs**.

Vervaardigingsprijs wordt vastgesteld volgens één van de volgende **drie systemen**:

1. **directe vervaardigingsprijs** (enkel de directe kosten worden toegewezen);
2. **semi-directe vervaardigingsprijs** (directe kostprijs + gedeelte van de onrechtstreekse productiekosten);
3. **integrale vervaardigingsprijs** (directe kostprijs + het geheel van de onrechtstreekse productiekosten).

Directe vervaardigingsprijs

De directe vervaardigingsprijs is de som van:

1. de aanschaffingsprijs van grond- en hulptoffen die bij de productie van de goederen zijn verbruikt;
2. de directe productiekosten die op die goederen betrekking hebben:
 - a. de prijs van de onderaannemingen;
 - b. diensten en diverse goederen in direct verband met de productie van die goederen;
 - c. de personeelskosten die rechtstreeks op de productie betrekking hebben.

Semi-directe en integrale vervaardigingsprijs

Door toevoeging van een gedeelte of het geheel van de **onrechtstreekse productiekosten** bekomt men respectievelijk de **semi-directe** of de **integrale** vervaardigingsprijs.

Onrechtstreekse productiekosten

De onrechtstreekse productiekosten kunnen omvatten:

1. kosten fabrieksgebouwen en machines (huur, afschrijving, onderhoud);
2. indirecte personeelskosten in de fabricage-afdeling (administratief en onderhoudspersoneel);
3. het deel van de algemene beheerskosten dat aan de productie (en niet aan de verkoop) kan worden toegerekend.

Vervaardigingsprijs

Ruime marge bij de definitie van de **vervaardigingsprijs**

1. de **onrechtstreekse productiekosten** wordt hetzij niet, hetzij gedeeltelijk, hetzij geheel opgenomen;
2. er is **geen duidelijke definitie** van onrechtstreekse productiekosten, bv. administratiekosten (weden, afschrijving bureelgebouwen): wel of niet?
3. onrechtstreekse productiekosten kunnen berekend worden **op basis van een normale productiecapaciteit** of op basis van de reële productie.

Bestellingen in uitvoering

Twee waarderingmethodes:

1. **de percentage of completion method:** de kosten en opbrengsten worden in resultaat genomen naargelang de afwerkingsgraad van het betreffende project (bv. grote bouwwerken);
2. **de completed contract method:** de kosten en opbrengsten worden slechts in resultaat genomen als het project volledig is beëindigd.

Grond- en hulpstoffen, handelsgoederen, onroerende goederen bestemd voor verkoop

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Marktprijs op of na balansdatum is lager dan de aanschafingswaarde.
- Ontvangen leverancierskortingen worden in resultaat opgenomen en niet toegewezen aan de voorraden.
- Daling van de waarde ingevolge risico's inherent aan de betrokken producten of de gevoerde activiteit.
- Lagere wisselkoers.

Grond- en hulpstoffen, handelsgoederen, onroerende goederen bestemd voor verkoop

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- **Forfaitaire afwaardering** van gedemodeerde artikelen, bv.

Ouderdom artikel	waardering
jaar 0	100 % aanschaffingswaarde
jaar 1	85 % aanschaffingswaarde
jaar 2	65 % aanschaffingswaarde
jaar 3	40 % aanschaffingswaarde, enz.

Goederen in bewerking en gereed product

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Vervaardigingsprijs (+ nog te maken kosten) < verkoopprijs.
- Daling van de waarde ingevolge risico's inherent aan de betrokken producten of de gevoerde activiteit, bv. producten met vervaldatum.
- Valse argumentatie bij cyclische vraag naar producten die op voorraad worden geproduceerd (negatie van de reële marktwaarde).

Goederen in bewerking en gereed product

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Waardering **toonzaalmateriaal**, bv. keukens en **demonstratiemateriaal**, bv. kledingstukken.
- Vervalsing van de **kostprijsberekening**: goed verkopende producten ondergaan een kostprijsverlaging, gereed product met belangrijke voorraad een kostprijsverhoging.

Bestellingen in uitvoering

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Vervaardigingsprijs + nog te maken kosten < verkoopprijs.
- Daling van de waarde ingevolge risico's inherent aan de betrokken producten of de gevoerde activiteit.
- De afwerkingsgraad van het project kan niet betrouwbaar geschat worden.
- De resultaten hangen af van het al of niet opleveren van het project.

Handelsgoederen

Handelsgoederen worden zonder relevante bewerking ingekocht en verkocht. Enig zicht op het realisme van de voorraadwaarde kan worden verkregen door controle tussen **voorraadevolutie en commerciële evolutie**:

$$x = [(\text{Omzet}_t - \text{Omzet}_{t-1}) / \text{Omzet}_{t-1}] * 100 \\ - [(\text{EV} - \text{BV}) / \text{BV}] * 100$$

Omzet_t = omzet van het boekjaar

Omzet_{t-1} = omzet van het vorig boekjaar

EV = eindvoorraad van het boekjaar

BV = beginvoorraad van het boekjaar

Handelsgoederen

Een goed en efficiënt voorraadbeleid wordt verzekerd bij $0\% < x < 20\%$

Omzet_t = omzet 2003 = 6.500.000

Omzet_{t-1} = omzet 2002 = 5.500.000

EV = eindvoorraad 31.12.2003 = 260.000

BV = beginvoorraad 01.01.2003 = 230.000

$$\begin{aligned} & [(6.500.000 - 5.500.000) / 5.500.000] * 100 \\ & - [(260.000 - 230.000) / 230.000] * 100 \\ & = 118 - 113 = 5\% \end{aligned}$$

Handelsgoederen

Een slecht en inefficiënt voorraadbeleid kan wijzen op:

- geen of onvoldoende waardeverminderingen voor onverkoopbare voorraden;
- onjuiste wareninzet (kostprijs van de verkochte goederen);
- onjuiste voorraadopname;
- geknoei met aanschaffingswaarde.

Van LIFO naar FIFO

LIFO = last in first out

01.03.2003	Aankoop	20 stuks	à 10	200
06.07.2003	Aankoop	10 stuks	à 15	150
10.07.2003	Verkoop	10 stuks	à 15	-150
		5 stuks	à 10	-50
08.10.2003	Aankoop	25 stuks	à 20	500
15.12.2003	Verkoop	12 stuks	à 20	<u>-240</u>
31.12.2003	EV	28 stuks		410

per stuk: $410/28 = 14,64$

Van LIFO naar FIFO

FIFO = first in first out

01.03.2003	Aankoop	20 stuks	à 10	200
06.07.2003	Aankoop	10 stuks	à 15	150
10.07.2003	Verkoop	15 stuks	à 10	-150
08.10.2003	Aankoop	25 stuks	à 20	500
15.12.2003	Verkoop	5 stuks	à 10	-50
		7 stuks	à 15	<u>-105</u>
31.12.2003	EV	28 stuks		545

per stuk: $545/28 = 19,46$

Verandering van waarderingsregel

De zaakvoerder beslist in tegenstelling tot voorgaande jaren ook de voorraden wisselstukken in de inventaris op te nemen. Die voorraad bedraagt 35.000 EUR.

☞ (bij de eerste opname) krijgt men een positief effect op de bedrijfsresultaten van 35.000 EUR.

Balans – **Vlottende activa**

- V. Vorderingen op meer dan één jaar
- VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering
- VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar**
- VIII. Geldbeleggingen
- IX. Liquide middelen
- X. Overlopende rekeningen

Activa – VII. Vorderingen

Risico's

- **Liquiditeitsrisico's**: bestaan in de verwarring tussen de solvabiliteit van de klant en dienst liquiditeit, waarbij de betalingen niet volgens plan of verwachting verlopen.
- **Inschattingsrisico**: men heeft vertrouwen in een vennootschap omdat ze behoort tot een belangrijke holding die algemeen zeer sterk wordt geacht, zonder te voorzien dat deze holding de dochter ook wel eens in de steek zou kunnen laten.

Activa – VII. Vorderingen

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Geen of onvoldoende **waardeverminderingen** op dubieuze debiteuren, bv. geen fiscaal attest.
- Vorderingen die jaren na elkaar met hetzelfde bedrag op de balans worden opgenomen.
- De omvang van de rekening “**Te innen opbrengsten**” moet in een redelijke verhouding staan tot de normale handelsvorderingen en moet gedocumenteerd zijn.

Activa – VII. Vorderingen

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- In welke mate kan het bedrag “**Terug te vorderen buitenlandse belastingen**” gecontroleerd worden?
- Vorderingen inzake **rekening courant** zaakvoerders of bestuurders: saldi die systematisch oplopen van jaar tot jaar.
- Indien de bezoldigingen van de bestuurders laag of onbestaande zijn, dringt een verificatie omtrent de **natuur van de opnames** in rekening courant zich op.

Activa – VII. Vorderingen

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- **Forfaitaire waardeverminderingen** op handelsvorderingen, bv.

Vervallen	waardevermindering
60 - 90 dagen	10 %
90 - 180 dagen	25 %
180 - 360 dagen	50 %
> 360 dagen	100 %

Balans – **Vlottende activa**

- V. Vordering op meer dan één jaar
- VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering
- VII. Vordering op ten hoogste één jaar
- VIII. Geldbeleggingen**
- IX. Liquide middelen**
- X. Overlopende rekeningen

Activa – VIII. Geldbeleggingen

Activa – IX. Liquide middelen

Geldbeleggingen moeten worden beschouwd als binnen de onderneming aanwezig, tijdelijk vrij vermogen, dat men een zo goed mogelijke bestemming geeft qua rendement en qua realiseerbaarheid.

Liquide middelen kunnen worden gedefinieerd als zijnde de middelen die onmiddellijk beschikbaar zijn. Ze omvatten kasmiddelen, te incasseren vervallen waarden en tegoeden op zicht bij kredietinstellingen.

Activa – VIII. Geldbeleggingen

Activa – IX. Liquide middelen

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Geen of onvoldoende **afwaardering**.
- Bij een **hoog gemiddeld kassaldo** moet men zich vragen stellen.
- Controle van de rekening “57 Kas” wordt omzeild door gebruik van rekening “58 **Interne overboekingen**”.

Activa – VIII. Geldbeleggingen

Activa – IX. Liquide middelen

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- De **hoogte van de liquide middelen** in het algemeen moet beoordeeld worden (tenzij bij onderneming in vereffening of ingevolge investeringsstop).
- Hoog kassaldo ingevolge fictieve contante ontvangsten = **witwas** fraude.

Balans – **Vlottende activa**

- V. Vorderingen op meer dan één jaar
- VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering
- VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar
- VIII. Geldbeleggingen
- IX. Liquide middelen
- X. Overlopende rekeningen**

Activa – X. Overlopende rekeningen

In die rubriek worden geboekt:

- a. de over te dragen kosten
- b. de verkregen opbrengsten.

Het gebruik van overlopende rekeningen laat toe tegemoet te komen aan het algemeen principe van scheiding der boekjaren.

(matching-principe).

Activa –X. Overlopende rekeningen

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Verandering van **waarderingsregels**.
- **Inschatting** van verkregen opbrengsten (te ontvangen commissies, bonussen, kortingen).
- **Onzekerheid** met betrekking tot verkregen opbrengsten.

Activa –X. Overlopende rekeningen

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Een ongesaldeerd bedrag op de Wachtrekening (rekening 499).

Een beperkt saldo kan het verschil uitmaken tussen heel hoge totalen langs de debet- en langs de creditzijde.

Het kan gaan om een totaal oneigenlijk gebruik van de wachtrekening.

Verandering van waarderingsregel

De zaakvoerder beslist in tegenstelling tot voorgaande jaren ook de voorraden kantoorbenodigdheden zoals papier, drukwerk, farden, omslagen, cartridges, cd's, enz. op te nemen als actief. In de overlopende rekeningen van het actief wordt als administratieve voorraad een bedrag van 20.000 EUR opgenomen.

☞ (bij de eerste opname) krijgt men een positief effect op de bedrijfsresultaten van 20.000 EUR.

Balans - Passiva

Eigen vermogen

Voorzieningen en uitgestelde belastingen

Schulden

Balans – Eigen vermogen

- I. Kapitaal
- II. Uitgiftepremies
- III. Herwaarderingmeerwaarden
- IV. Reserves
- V. Overgedragen winst of verlies
- VI. Kapitaalsubsidies

Oneigenlijke kapitaalstorting

Het bij oprichting of kapitaalverhoging gestorte bedrag in speciën verdwijnt enkele dagen later uit de banktegoeden door

- opnamen in rekening courant bestuurders;
- lening aan een vennootschap uit de omgeving van de bestuurders;
- aankopen waarvan de benutting eerder aan de bestuurders dan aan de vennootschap ten goede komt.

Nieuw kapitaalverstrekker

Wanneer een bonafide onderneming behoefte heeft aan kapitaal, en dat wordt verschaft door een nieuwe kapitaalverstrekker:

Is de bereidheid tot kapitaalverschaffing dan het gevolg van een reële belangstelling tot participatie?

Of wordt hier een kanaal gezocht voor geld van dubieuze of criminele herkomst, dat nadien **witgewassen** wordt geacht, wanneer het eenmaal wordt gerepresenteerd door aandelen van een gunstig gekende vennootschap?

Volstorting kapitaal via rekening courant

In geval van kapitaalonderschrijving in speciën, kan de R/C niet gewoon gebruikt worden om aan de volstortingsplicht te voldoen.

Volgens de meeste auteurs is schuldvergelijking in dit geval niet mogelijk.

Omzeiling volstortingsplicht

Via tijdelijk bankkrediet wordt de R/C terugbetaald. Het geld wordt gebruikt als volstorting en het bankkrediet wordt met die gelden terugbetaald.

→ De verbintenis aangaan bij de onderschrijving om speciën in te brengen, wordt niet gerespecteerd, zeker niet indien de R/C reeds bestond voor de beslissing tot kapitaalverhoging in speciën.

Ook onaanvaardbaar is dat de volledige of een gedeelte van de volstorting zou gebeuren door verhoging van de debetstand van de R/C.

Inbreng **rekening courant** in **kapitaal**

Is de vordering op de vennootschap wel **realiseerbaar**?
Kan ze wel worden weerhouden voor haar **nominale waarde**?

Ingevolge slechte financiële toestand van de vennootschap kan de **economische waarde lager** liggen dan het nominaal bedrag.

Let op! Inbrengwaarde < nominaal bedrag zal **fiscaal** als winst voor de vennootschap beschouwd worden.

Inbreng **vreemd vermogen** in **kapitaal**

Hoe zijn de schulden **ontstaan**?

De schulden kunnen boekhoudkundig zijn opgebouwd, maar toch **fictief** zijn: bv. door erkenning van schulden of verplichtingen zonder voldoende tegenprestatie.

Alleen diepgaand onderzoek kan in bepaalde gevallen deze fictie aan het licht brengen.

Kapitaalsubsidies

Deze rubriek omvat de kapitaalsubsidies die van overheidswege worden verkregen voor investeringen in vaste activa, na **af trek van de uitgestelde belastingen** op deze subsidies.

De kapitaalsubsidies die **niet afhankelijk** zijn **van een investering** in vaste activa, bv. meertewerkstelling, wordt geboekt onder de bedrijfs- of financiële **opbrengsten**.

De kapitaalsubsidies worden geboekt van zodra de **definitieve toezegging** wordt bekomen.

Aandachtspunten m.b.t. eigen vermogen

- Een **plotse aanzienlijke stijging** van het eigen vermogen in een eerder ongunstig bedrijfsklimaat, moet leiden tot voorzichtigheid en verder onderzoek.
- Om de geboekte **meerwaarden** te **beoordelen**, kan men zich de vraag stellen welke de positie van de onderneming zou zijn zonder deze meerwaarden.
- Evolutie over een periode van 5 jaar van de solvabiliteitsratio's: graad van **financiële onafhankelijkheid** ($\frac{\text{Eigen vermogen}}{\text{Totaal passief}}$) of **schuldgraad** ($\frac{\text{Vreemd vermogen}}{\text{Totaal passief}}$).

Balans - Passiva

Eigen vermogen

Voorzieningen en uitgestelde belastingen

Schulden

Passiva – Voorzieningen en uitgestelde belastingen

VIII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten

1. Pensioenen en soortgelijke
2. Belastingen
3. Grote herstellings- en onderhoudswerken
4. Overige risico's en kosten

VIII. B. Uitgestelde belastingen

Passiva – Voorzieningen

- Voorzieningen beogen naar hun aard duidelijk omschreven verliezen of kosten te dekken die op balansdatum waarschijnlijk of zeker zijn, doch waarvan het bedrag niet vaststaat.
- Voorzieningen mogen niet worden gebruikt voor waardecorrecties op activa.
- Door het aanleggen van voorzieningen anticipeert de onderneming op toekomstige uitgaven, bv. verhuiskosten t.g.v. groeiende bedrijfsactiviteit en beleidsbeslissingen van het afgelopen boekjaar.

Passiva – Voorzieningen

Er kunnen voorzieningen worden aangelegd voor:

- hangende geschillen;
- werken in uitvoering;
- borgstelling voor derden;
- risico's van onderaannemers;
- posities in vreemde valuta, termijncontracten, swaps, hedgings;
- waarborgverplichtingen.

Passiva – Voorzieningen

Er kunnen voorzieningen aangelegd worden voor:

- pensioenen;
- betwiste belastingen;
- herstellings- en onderhoudswerken;
- lijfrente;
- verbintenissen tot aan- of verkoop van vaste activa;
- afdankingen.

Passiva – Voorzieningen

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Geen of onvoldoende **voorziening voor verstrekte garanties**.
- Onvoldoende **verzekering** van de risico's van productie of dienstverlening.
- Verstrekte **garanties**, bv. bankgaranties en –verbindingen, holdinggaranties, wisselbriefgaranties, aval.
- Tienjarige aansprakelijkheid van aannemers en architecten (fiscaal verworpen).

Passiva – Voorzieningen

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Onvoldoende duidelijke contractuele formuleringen die achteraf voor schadeposten zorgen wegens onjuiste **inschatting** van de eigen **juridische situatie**.
- Conventioneel **brugpensioen**.
- **Pensioenbeloftes** ten voordele van werknemers en directieleden.
- De kans is groot dat winstgevende ondernemingen om **fiscale redenen** maximaal voorzieningen aanleggen.

Passiva – Uitgestelde belastingen

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Belastinglatenties op **herwaarderingsmeerwaarden**: in de boekhoudwet wordt de verplichting tot het boeken van een voorziening voor uitgestelde belastingen enkel voorzien in de gevallen van **kapitaalsubsidies** en **gerealiseerde meerwaarden**.

Het is evident dat **ook op herwaarderingsmeerwaarden** een belastinglatentie drukt die zou moeten afgezonderd worden naar een voorziening voor belastinglatenties.

Balans - Passiva

Eigen vermogen

Voorzieningen en uitgestelde belastingen

Schulden

Balans – **Schulden**

- VIII. Schulden op meer dan één jaar
o.a. financiële schulden,
handelsschulden en overige schulden

- IX. Schulden op ten hoogste één jaar
o.a. financiële schulden,
handelsschulden, schulden met
betrekking tot belastingen,
bezoldigingen en sociale lasten,
overige schulden

Passiva – Schulden

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- **Compensaties** met niet-eisbare vorderingen.
- Opnemen van kortlopende bij **langlopende schulden**.
- Niet aanleggen **provisie vakantiegeld**.
- Niet aanleggen **provisie eindejaarspremie** (bruto + patronale en andere bijdragen)
- Verkeerde boeking van **leasing- of rentingschulden**.
- Niet boeken van **betwiste fiscale aanslagen**.
- **Off balance sheet financing**.

Passiva – X. Overlopende rekeningen

In die rubriek worden geboekt:

- a. de toe te rekenen kosten
- b. de over te dragen opbrengsten.

Het gebruik van overlopende rekeningen laat toe tegemoet te komen aan het algemeen principe van scheiding der boekjaren.

(matching-principe).

Passiva –X. Overlopende rekeningen

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Misbruik van de **Wachtrekening**.
- **Inschatting** van te betalen kosten (te betalen commissies, bonussen, kortingen).
- **Onderhoudscontracten** die worden vooruitbetaald (overdracht van het nog niet verlopen gedeelte)
- **Abonnementsgelden** die worden vooruitbetaald (overdracht van het nog niet verlopen gedeelte)

Resultatenrekening

Bedrijfsresultaat

Financieel resultaat

Uitzonderlijk resultaat

Resultatenrekening

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Een **niet correct document**, bv. een pro-forma factuur, wordt als omzet geboekt.
- Er wordt een factuur opgesteld voor een levering waarvan men op voorhand weet dat ze pas in het **volgende boekjaar** zal **uitgevoerd** worden.
- Er wordt een factuur opgesteld voor een levering waarvan men op voorhand weet dat men ze in het **volgende boekjaar** zal **annuleren** door het uitschrijven van een creditnota.

Resultatenrekening

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Opname of boeking van **nog niet verworven opbrengsten**, bv. nog niet ontvangen schade-eisen, eisen i.v.m. hangende geschillen, nog niet ontvangen verzekeringsclaims.
- **Zelf geproduceerde vaste activa** moeten verantwoord worden via de analytische boekhouding.
- Verkopen aan en aankopen van **gerelateerde partijen**, bv. groepsondernemingen, verwanten, personeelsleden, zakenpartners, enz.

Resultatenrekening

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Het al dan niet activeren van kosten (**activerings-politiek**), bv. marketingkosten, advertenties, publiciteit, onderhoud en herstellingen, recruteringskosten, vooruitlopende projectkosten (kosten nieuw verkooppunt).
- Afschrijvings**ritme**.
- Aanleg en terugname van **waardeverminderingen** (op vaste activa, voorraden, vorderingen).

Resultatenrekening

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Opbouw of vrijval van **provisies voor risico's en kosten**.
- Verschuiven van resultaten via **managementfees, commissies**, vergoeding van octrooien, gebruik merknaam, **bestuursvergoedingen**, enz.
- Facturen voor leveringen en diensten die **in werkelijkheid niet werden ontvangen** of die niet de tegenwaarde van het factuurbedrag vertegenwoordigen.

Resultatenrekening

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- **Personeelskosten m.b.t. personeel** dat niet in de onderneming is tewerkgesteld of helemaal niet werkt (huishoudhulp, tuinier, familie).
- In-resultaatname **dividenden**.
- Boeken van **fictieve kortingen en bonussen**.

Evolutie voorraden t.o.v. omzet

Interpretatie van de evolutie van ratio's als **signalen van mogelijke anomalieën**:

- goederen in bewerking in % van de omzet
- gereed product in % van de omzet
- bestellingen in uitvoering in % van de omzet
- **Outliers (geïsoleerde of uitlopende waarden) moeten een correcte verklaring krijgen.**

Evolutie voorraden t.o.v. omzet

Outliers (geïsoleerde of uitlopende waarden) moeten een correcte verklaring krijgen, bv.

- waardevermindering van de voorraadcomponent;
- efficiënt of minder efficiënt voorraadbeheer;
- aankoopopportunity;
- onverwachte inzinking van de sectoriële economische activiteit;
- verrassing door cyclische gegevens;
- opleveringsproblematiek, enz.

Diensten t.o.v. omzet

Anomaliën situeren zich vaak bij de dienstverlening. Zij kunnen kaderen in de organisatie van bedrieglijk onvermogen of misbruik van vennootschapsgoederen.

We kunnen de verhoudingen nagaan:

- marketingkosten in % van de omzet;
- commissielonen in % van de omzet;
- consultancykosten in % van de omzet.

Toelichting

Staten (overzichten)

Samenvatting van de waarderingsregels

Sociale balans

Toelichting

Resultaatmanipulaties/fraude-bronnen:

- Toekomstige verbintenissen en risico's, bv. huurverplichtingen, verplichtingen tot aankoop tegen bepaalde voorwaarden, enz.
- Door slechtere economische omstandigheden slaan normale verplichtingen om in potentiële verliezen, bv. onderneming schroeft haar activiteiten terug waarbij de gehuurde lokalen niet langer worden aangewend (maar waarbij de huurcontracten nog wel doorlopen).

Conclusie

De opstellers van de jaarrekeningen beschikken, binnen het raam van de boekhoudwetgeving en de algemeen aanvaarde boekhoudkundige beginselen, over een **waaier van mogelijkheden om creatief te werk te gaan en het resultaat te manipuleren.**

Pouseele B. & C°
Bedrijfsrevisoren
info@pouseele.be

Clinton Park
 Ter Reigerie 7 bus 3
 B-8800 Roeselare
 Tel. (051)26 08 40 (nieuw)
 Fax (051)24 10 89

Pottestraat 6
 B-8970 Poperinge
 Tel. (057)33 79 01
 Fax (057)33 80 30

www.pouseele.be Paraplusite voor audit, accountancy en fiscaliteit

Wie zijn wij?

> [Samenstelling en activiteiten van ons kantoor](#)

Links naar...

- > [Administratieve Vereenvoudiging](#)
- > [Omrekeningskoersen Euro](#)
- > [Informatieve wisselkoersen in BEF](#)
- > [Het Belgisch Staatsblad](#)
- > [Opzoeken BTW-nummer](#)
- > [BBS-refertes publicaties van vennootschappen](#)
- > [Aannemers - Hoofdelijke aansprakelijkheid](#)
- > [Indexen](#)
- > [Financieel Management](#) Vaktijdschrift voor de financiële manager
- > [Envirodesk](#) Milieusite

Fiscaliteit

Fiscaal memento. Fiscaal vademecum. De fiscale administraties. Fiscale artikels in De Tijd. Tips en advies. IAB-info. Berekening personenbelasting. Berekening successierechten. Enz.

Boekhouding

De 100 meest gevraagde journaalposten. IAB-info. KMO-brief. Eindejaarsafsluiting. CBN-adviezen. Enz.

Jaarrekening

Neerlegging van de jaarrekening. Sociale balans. NBB-Formulieren en software voor neerlegging van de jaarrekening. Opzoeken datum neerlegging. Enz.

Vennootschapsrecht

De Vennootschappenwet en het Wetboek van vennootschappen. Checklist oprichting. Financieel plan. Juridische aspecten. Inbreng in natura. Omzetting. Ontbinding. Enz.

Financieel

Eurocalculator. De beste rentevoet en de voordeligste bank. Berekening kosten aankoop en hypothecaire lening. Berekening successierechten. Berekening interesten. Tips.

Actualiteit:

[Actieplan van Regeringscommissaris Alain Zenner](#) over fiscale vereenvoudiging en fiscale fraude (pdf formaat - 142 blz)

Specials

- > [Fiscale controle](#)
- [Wanneer kan u een volgende fiscale controle verwachten?](#)
- > [Goodwill](#)
- [Vuistregels voor waardering goodwill en clienteel](#)
- > [Vrije beroepers](#)
- [Wanneer is een vennootschap interessant voor een vrije beroeper?](#)
- > [Vergunningsprocedures](#)
- [Ondernemen in Vlaanderen](#)